

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Економіки та публічного управління» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК №2

(підпис)

Д.М. Кришчкий
(ініціали та прізвище)

« 01 » вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузі знань:

14 «Електрична інженерія»

15 «Автоматизація та приладобудування»

17 «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації»

(шифр і назва галузі)

Спеціальності:

141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»

152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»

153 «Мікро- та наносистемна техніка»

174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка»

(код та найменування спеціальності)

Освітні програми:

Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці

Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи

Якість, стандартизація та сертифікація

Мікро- та наносистемна техніка

Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2023 рік

Розробник:

доцент кафедри «Економіки та публічного управління», к.е.н., доцент

Тетяна ПАВЛЕНКО

(прізвище та ім'я, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни розглянута на засіданні кафедри «Економіки та публічного управління» (№ 601)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри,

д.економ. наук, професор

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Данііл Ревенко

(ім'я та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <u>14 «Електрична інженерія»</u> <u>15 «Автоматизація та приладобудування»</u> <u>17 «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації»</u> (шифр і назва) Спеціальність: <u>141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»</u> <u>151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»</u> <u>152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»</u> <u>153 «Мікро- та наносистемна техніка»</u> <u>174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка»</u> Освітня програма: <u>Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці</u> <u>Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи</u> <u>Якість, стандартизація та сертифікація</u> <u>Мікро- та наносистемна техніка</u> <u>Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва</u>	<i>Обов'язкова</i>
Кількість модулів – 2		Навчальний рік: 2023/2024
Кількість змістових модулів – 2		Семестр 8-й
Індивідуальне завдання – розрахунково-графічна робота		Лекції 24 години
Загальна кількість годин – 42 аудиторних годин / 90 годин		Практичні 18 години
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 години, самостійної роботи студента – 4 години		Самостійна робота 48 годин
		Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 42 години аудиторних занять/ 48 годин самостійної роботи.

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: формування необхідних знань про економічну діяльність підприємства в галузях електричної інженерії, автоматизації та приладобудування, електроніки, автоматизації та електронних комунікацій з метою організації виробництва продукції (надання послуг) з максимальною економічною ефективністю.

Завдання: формування сучасного економічного та управлінського мислення, системи спеціальних знань з економіки та управління підприємствами з виробництва продукції (надання послуг), а також практичних навичок аналізу, планування та розрахунку показників економічної діяльності та ефективності, організації та управління виробництвом.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей:**

➤ для ОПП «Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці»:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК07. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК09. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

ФК01. Здатність вирішувати практичні задачі із застосуванням систем автоматизованого проектування і розрахунків.

ФК08. Здатність обґрунтовувати вибір технічних засобів систем управління в енергетиці на основі розуміння принципів їх роботи аналізу їх властивостей, призначення і технічних характеристик.

ФК09. Здатність вирішувати комплексні спеціалізовані задачі і практичні проблеми, пов'язані з проблемами виробництва, передачі та розподілення електричної енергії.

ФК11. Здатність проектувати системи управління електроенергетичними, електротехнічними та електромеханічними процесами із дотриманням вимог законодавства, стандартів і технічного завдання.

ФК14. Усвідомлення необхідності підвищення ефективності електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного устаткування.

ФК15. Усвідомлення необхідності постійно розширювати власні знання про нові технології в електроенергетиці, електротехніці та електромеханіці.

➤ для ОПП «Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи», «Якість, стандартизація та сертифікація»:

ЗК1. Здатність застосовувати професійні знання й уміння у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК 25. Здатність застосовувати методи розрахунку обсягу коштів для створення інформаційно-вимірювальної системи або її окремих елементів

➤ для ОПП «Мікро- та наносистемна техніка»:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ФК7. Здатність розв'язувати інженерні задачі в галузі мікро- та наносистемної техніки з урахуванням всіх аспектів розробки, проектування, виробництва, експлуатації та модернізації.

ФК11. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні та комерційні міркування, що впливають на ефективність та результати інженерної діяльності в галузі мікро- та наносистемної електронної техніки.

➤ для ОПП «Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва»:

ЗК1. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення, розуміючись на своїх правах і обов'язках як члена суспільства.

ФК1. Здатність застосовувати відповідні математичні, наукові і технічні методи, а також комп'ютерне програмне забезпечення для аналізу і синтезу систем автоматизації.

ФК4. Здатність застосовувати методи системного аналізу, математичного моделювання, ідентифікації та числові методи для розроблення математичних моделей окремих елементів та систем автоматизації в цілому, для аналізу якості їх функціонування із використанням новітніх комп'ютерних технологій.

ФК6. Здатність використовувати для вирішення професійних завдань новітні технології у галузі автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій.

ФК8. Здатність проектування систем автоматизації з врахуванням вимог відповідних нормативно-правових документів та міжнародних стандартів.

ФК14. Здатність враховувати нетехнічні (економічні, соціальні, екологічні, охорони праці і пожежної безпеки) аспекти під час формування технічних рішень.

ФК15. Врахування комерційного та економічного контексту при проектуванні систем автоматизації.

Програмні результати навчання:

➤ для ОПП «Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці»:

ПРН14. Знаходити необхідну інформацію в науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах інформації, оцінювати її релевантність та достовірність.

ПРН18. Розуміти принципи європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень.

ПРН19. Розуміти та демонструвати добру професійну, соціальну та емоційну поведінку, дотримуватись здорового способу життя.

ПРН20. Знати вимоги нормативних актів, що стосуються інженерної діяльності, захисту інтелектуальної власності, охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії, враховувати їх при прийнятті рішень.

ПРН21. Розв'язувати складні спеціалізовані задачі з проектування і технічного обслуговування електромеханічних систем, електроустаткування електричних станцій, підстанцій, систем та мереж.

ПРН22. Вміти самостійно вчитися, опановувати нові знання і вдосконалювати навички роботи з сучасним обладнанням, вимірною технікою та прикладним програмним забезпеченням.

- для ОПП «Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи», «Якість, стандартизація та сертифікація»:

ПРН16. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- для ОПП «Мікро- та наносистемна техніка»:

ПРН12. Аналізувати нормативно-правові засади впровадження мікро- та наносистемної техніки; оцінювати переваги інженерних розробок, їх екологічність та безпечність.

- для ОПП «Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва»:

ПРН 7. Здатність проводити аналіз виробничо-технічних систем в різних галузях промисловості як об'єктів автоматизації і визначати стратегію їх автоматизації.

ПРН 10. Знати та вміти використовувати зміст і правила оформлення проектних матеріалів, склад проектної документації та послідовність виконання проектних робіт з врахуванням вимог відповідних нормативно-правових документів та міжнародних стандартів.

ПРН18. Вміти застосовувати системний підхід для врахування нетехнічних (економічних, соціальних, екологічних, охорони праці і пожежної безпеки) складових на формування технічних рішень при проектуванні та експлуатації об'єктів автоматизації.

Міждисциплінарні зв'язки: Опанування дисципліни «Економіка підприємства» передбачає попереднього вивчення дисциплін: вища математика. Становить *підґрунтя* для написання економічної частини бакалаврської роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Ресурсне забезпечення підприємства

Тема 1. Вступ до дисципліни «Економіка підприємства».

Характеристики господарської діяльності як основи економічного життя людського суспільства. Структура економіки (господарства) країни. Предмет і завдання дисципліни «Економіка підприємства». Роль курсу в підготовці фахівців до визначення та обґрунтування організаційно - економічних процесів на підприємстві.

Підприємство як основний суб'єкт господарювання.

Поняття підприємства як організаційно відділеної й економічно самостійної первинної ланки виробничої та невиробничої сфери. Місія й мета підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства з виробництва продукції (надання послуг).

Класифікація підприємств і її практичне значення. Сутнісна характеристика структури підприємства. Виробнича і невиробнича структура підприємства: сутність і види. Фактори формування й зміни структури підприємства. Загальна структура підприємства (організації) з виробництва продукції (надання послуг).

Інтеграційні форми підприємств і організацій. Форми добровільного й інституційного об'єднання підприємств і організацій (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги й т.п.). Ціль їхнього створення, особливості й ефективність діяльності.

Тема 2. Основні засоби підприємства. Амортизація основних засобів.

Матеріальні активи як сукупність виробничих засобів і іншого майна підприємства. Майно підприємства соціального призначення.

Первісна, переоцінена, залишкова та ліквідаційна вартість основних засобів. Класифікація основних засобів за ознакою функціонального призначення й участі у виробничих процесах.

Нематеріальні ресурси підприємства, їхній вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності (винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків). Інформаційні технології й програмні продукти та інші нематеріальні ресурси («ноу-хау», раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми). Нематеріальні активи як юридичне оформлені права виняткового користування об'єктами промислової й інтелектуальної власності, їхня вартісна оцінка.

Фізична сутність техніко-економічного старіння знарядь праці й форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна). Амортизація основних засобів. Норми амортизаційних відрахувань. Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування. Розширене відтворення основних засобів їхнім технічним переозброєнням, реконструкцією, розширенням і новим придбанням.

Тема 3. Оборотні засоби підприємства.

Сутнісна характеристика оборотних засобів як сукупності поточних витрат фінансових коштів. Виділення оборотних коштів, які обслуговують сфери виробництва й обороту. Нормовані й ненормовані оборотні кошти. Джерела

формування оборотних коштів.

Призначення нормування (розрахунку нормативів) оборотних коштів. Методи розрахунку нормативів обігових коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Обчислення нормативів обігових коштів в окремих їхніх елементах.

Основні показники рівня ефективності використання оборотних засобів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) і завантаження, тривалість одного обороту, методика їхнього розрахунку. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів. Резерви економії матеріальних ресурсів. Джерела фінансування й фінансовий план підприємства.

Тема 4. Виробничі потужності підприємства.

Виробничі потужності підприємства. Загальна характеристика, види й фактори формування (нарощування) виробничої потужності підприємства. Основні методичні принципи розрахунку виробничої потужності створюваного й діючого підприємства. Показники й шляхи підвищення рівня використання виробничих потужностей.

Загальна характеристика продукції, її класифікація й вимірники: номенклатура, асортименти й обсяги; валова, товарна, чиста й реалізована продукція. Схема формування виробничої програми підприємства і її ресурсного забезпечення.

Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність праці.

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу. Категорії персоналу підприємства (керівники, фахівці, що служать, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Виділення й характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу різних підприємств і організації різних типів, розмірів і форм власності.

Визначення чисельності працівників керування, фахівців і службовців. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників підприємств з виробництва продукції (надання послуг).

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до розрахунку продуктивності праці на виробничих підприємствах. Резерви зростання продуктивності роботи й заходи для їхнього використання в сучасних умовах господарювання. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці за рахунок сукупності факторів.

Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної трудової діяльності. Можливі види мотивації трудової діяльності.

Тема 6. Оплата праці на підприємстві.

Поняття оплати роботи. Основна заробітна плата й додаткова оплата роботи. Форми й системи оплати праці і їхня реалізація. Залежність оплати праці від кінцевих результатів діяльності. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці й соціального захисту. Регулювання оплати праці на основі колективного договору.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота №1.

Змістовний модуль 2. Економічні показники господарської діяльності підприємства

Тема 7. Собівартість продукції. Витрати на виробництво продукції.

Витрати і собівартість продукції підприємства. Роль і значення витрат у господарській діяльності підприємства. Собівартість продукції – результат включення витрат на виробництво продукції, що виготовляється і реалізованої продукції підприємства. Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками: за виробничим призначенням (за економічними елементами та статтями калькуляції), за способом включення витрат у собівартість (прямі і непрямі витрати), за впливом обсягу виробництва (змінні і умовно-постійні витрати), за однорідністю складу (прості і комплексні витрати). Методичні основи калькулювання собівартості продукції. Обсяги калькуляції і статті витрат. Способи розрахунку витрат за статтями калькуляції. Розрахунки витрат за економічними елементами. Прогнозування та планування собівартості продукції: задачі прогнозування і планування собівартості, показники планування собівартості. Основні техніко-економічні фактори зниження собівартості продукції. Графік беззбитковості

Тема 8. Ціна та ціноутворення продукції підприємства.

Ціна і ціноутворення продукції. Роль споживчої вартості в ціноутворенні. Функції цін в господарській діяльності підприємства. Види цін та їх структурні елементи. Ціноутворення на різних ринках збуту: характеристика типів збуту та їх особливостей. Методи встановлення ринкових цін. Концепції ціноутворення в умовах ринкових відносин.

Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їх сутність і різниця між ними. Джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних (інвестованих) ресурсів. обчислення рентабельності: виробничих засобів підприємства, виробленої продукції, реалізованої продукції.

Суть, важливість і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства.

Тема 10. Бізнес-планування діяльності підприємства.

Значення й сутність бізнес-планування. Обсяги й утримування специфічних розділів бізнес-плану: характеристика нової продукції (послуг), оцінка ринку збуту продукції на основі маркетингових досліджень, план виробництва продукції та надання послуг, організаційний план, фінансова стратегія й фінансовий план, оцінка ризиків і їхнє попередження.

Тема 11. Менеджмент на підприємстві.

Управління як інструмент ринкової економіки. Поняття та сутність менеджменту. Економіка як об'єкт управління. Проблеми економіки та менеджменту. Значення категорій: контроль та управління, управління виробництвом, управління

фінансами, управління людськими ресурсами, інноваційний менеджмент, бухгалтерський менеджмент, управління продажами.

Тема 12. Інвестиційна діяльність підприємства.

Характеристика інновацій і їхня класифікація.

Сутність, характеристика інвестицій як найважливішого фінансового ресурсу для створення, функціонування й розвитку підприємства. Мета й структура інвестицій підприємства. Джерела формування інвестицій.

Інвестиційний процес на підприємстві: характеристика інвестиційного процесу, суб'єкти й об'єкти інвестиційного процесу, інвестиційний проект створення й розвитку підприємства. Ефективність інвестицій: фактори впливу на рівень ефективності інвестицій, методи оцінки інвестиційних проектів.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота №2.

Модуль 2.

Індивідуальне завдання – виконання розрахунково-графічної роботи.

Контрольний захід (залік)

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього го	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Ресурсне забезпечення підприємства					
Тема 1. Вступ до дисципліни «Економіка підприємства». Підприємство як основний суб'єкт господарювання.	4	2	-	-	2
Тема 2. Основні засоби підприємства. Амортизація основних засобів.	8	2	2	-	4
Тема 3. Оборотні засоби підприємства	6	2	2	-	2
Тема 4. Виробничі потужності підприємства	6	2	2	-	2
Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність праці	6	2	2	-	2
Тема 6. Оплата праці на підприємстві	8	2	2	-	4
Модульний контроль (виконання контрольно-модульної роботи №1)	2		2		
Разом за змістовним модулем 1	40	12	12	-	16

Змістовний модуль 2. Економічні показники господарської діяльності підприємства					
Тема 7. Собівартість продукції. Витрати на виробництво продукції.	8	2	2	-	4
Тема 8. Ціна та ціноутворення продукції підприємства.	2	2		-	2
Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	8	2	1	-	5
Тема 10. Бізнес-планування діяльності підприємства.	8	2		-	4
Тема 11. Менеджмент на підприємстві	4	2		-	2
Тема 12. Інвестиційна діяльність підприємства.	8	2	1	-	5
Модульний контроль (виконання контрольної модульної роботи №1)	2		2		
Разом за змістовним модулем 2	40	12	6	-	22
Модуль 2					
Індивідуальне завдання	10	-	-	-	10
Усього годин	90	24	18	-	48

5. Темі практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до дисципліни «Економіка підприємства». Підприємство як основний суб'єкт господарювання. Класифікація видів підприємств в Україні. Основні виробничі засоби підприємства. Показники використання основних засобів підприємства. Амортизація основних засобів. Розрахунок первісної, переоціненої, залишкової та ліквідаційної вартості основних засобів. Розрахунок амортизації за сучасними методами.	2
2	Оборотні засоби підприємства. Нормування оборотних засобів підприємства. Показники ефективності використання оборотних коштів.	2
3	Виробнича потужність та виробнича програма, облік та аналіз виконання виробничої програми. Розрахунок кількості обладнання.	2
4	Персонал підприємства, продуктивність праці . Розрахунок кількості працівників підприємства.	2
5	Оплата праці на підприємстві. Форми та системи оплати праці, умови їх застосування.	2
6	Модульний контроль. Модульна контрольна робота №1	2
5	Собівартість продукції. Розрахунок витрат на виробництво та реалізацію продукції підприємства. Класифікація витрат на виробництво за однорідними економічними елементами та за статтями калькуляції.	2
6	Види цін та їх структурні елементи. Методи встановлення ринкових цін. Графік безбитковості. Фінансово-економічні результати	1

	діяльності підприємства. Прибуток, рентабельність підприємства. Види прибутку. Показники рентабельності.	
7	Маркетинг на підприємстві. Бізнес-план – основа обґрунтування виробництва. Основні розділи бізнес-плану. Менеджмент на підприємстві. Методи визначення економічної ефективності нової техніки. Ефективність інвестицій: методи оцінки інвестиційних проектів.	1
8	Модульний контроль. Модульна контрольна робота №2	2
	Усього	18

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Структура економіки країни. Виробництво як процес трудової діяльності по створенню економічного продукту. Класифікація підприємств і її практичне значення.	2
2	Склад засобів виробництва: основні та оборотні засоби. Класифікація та структура основних засобів. Оцінка основних засобів. Амортизація основних засобів. Показники ефективності використання основних засобів. Механізація обліку та аналізу використання обладнання.	4
3	Склад та структура оборотних коштів. Резерви та шляхи економії матеріальних ресурсів. Значення прискорення обігу оборотних коштів.	2
4	Виробництво та збут продукції за умов ринку. Номенклатура продукції, показники об'єму виробництва: продукція, що реалізується, товарна, валова продукція. Вимірювачі об'єму виробництва. Виробничі потужності підприємства. Виробнича потужність та виробнича програма, облік та аналіз виконання виробничої програми.	2
5	Кадри, продуктивність праці на підприємстві. Продуктивність праці, показники та вимірювачі продуктивності праці, фактори, що визначають рівень продуктивності праці. Шляхи підвищення.	2
6	Розрахунок заробітної плати на підприємстві. Сучасна державна політика оплати роботи. Механізм державного регулювання оплати роботи й соціального захисту. Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної трудової діяльності. Можливі види мотивації трудової діяльності. Підготовка до поточного тестування.	4
7	Собівартість продукції та ціноутворення. Класифікація витрат на виробництво за однорідними економічними елементами та за статтями калькуляції. Резерви та фактори зниження собівартості продукції.	4
8	Концепції ціноутворення в умовах ринкових відносин	2
9	Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства. Прибуток, рентабельність підприємства. Види	5

	прибутку. Показники рентабельності. Шляхи підвищення рентабельності.	
10	Бізнес-план – основа обґрунтування виробництва. Розділи бізнес-плану. Маркетинг в системі керування економічної діяльності підприємства.	4
11	Методи управління та їх класифікація за змістом: адміністративні, економічні, правові, соціально-психологічні. Функції, управління та їх класифікація: загальні, спеціалізовані, забезпечуючі. Схеми організаційних структур апарату управління: лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, матрична та інші..	2
12	Інвестиційна діяльність підприємства. Методи оцінки інвестиційних проектів. Методи визначення економічної ефективності нової техніки. Економічний ефект та економічна ефективність. Загальна та порівнювальна економічна ефективність. Показники загальної та порівнювальної економічної ефективності.	5
	Індивідуальне завдання (виконання розрахункової роботи)	10
Разом		48

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання з курсу «Економіка підприємства» виконується самими студентами під керівництвом викладача.

Індивідуальне завдання означає, що студенти повинні підготувати паперове завдання, звіт, інформаційний матеріал, електронні таблиці з розрахунком показників, побудувати діаграми, та проаналізувати отримані економічні показники.

8. Методи навчання

Для ефективного вивчення матеріалу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-описовий;
- метод схематичної ілюстрації предмета у вигляді діаграм, графіків;
- ситуаційний метод (вирішення та аналіз окремих економічних проблем);
- репродуктивний.

9. Методи контролю

Система поточного контролю знань містить оцінку:

- систематична та активна участь учнів під час практичних занять;
- виконання індивідуальних та самостійних завдань;
- остаточна оцінка (зараховано/не зараховано).

10. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...25	1	0...25

Змістовний модуль 2			
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Виконання і захист РГР	0...10	1	0...10
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту/заліку складається з двох теоретичних питань, з максимальним балом 30 балів за кожне питання та одним практичним завданням у 40 балів, що складає в сумі 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Мати мінімум знань і навичок. Виконувати всі практичні завдання. Вміти самостійно розраховувати основні економічні показники.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум знань, виконувати всі завдання. Продемонструвати вміння виконувати всі практичні заняття та окремі завдання у визначений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, запропонованих у роботах. Вміти самостійно розраховувати основні економічні показники підприємства.

Відмінно (90-100). Повністю знати основні та додаткові матеріали. Знати всі теми. Орієнтуватися у підручниках та посібниках. Безперечно виконувати всі практичні завдання у визначений викладачем термін із детальним обґрунтуванням рішень та заходів, запропонованих у роботах. Уміти пояснювати розрахунок основних економічних показників підприємства.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Розрахунок економічних показників машинобудівного підприємства [Текст]: навч. посіб. / Т. Ю. Павленко, Я. В. Сафронов, В. С. Купріянова та ін. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2017. – 32 с.

2. Комплекс розрахунків з техніко-економічного обґрунтування інженерних рішень при проектуванні та виготовленні ЛА [Текст]: Метод. реком./ Бабушкін А.І., Любушкіна І.О., Жихор О.Б. – Харків : Нац. аерокосмічний. ун-т ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", 2019. – 32 с.

3. Комплекс розрахунків з обґрунтування економічної доцільності об'єктів проєктування. Методичні рекомендації. / О.Б.Жихор, Т.Ю.Павленко, О.В.Зіброва, Т.В.Сидлярчук, І.Ю.Тур – Харків, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ», 2019. -40с.

4. Економіка підприємства [Електронний ресурс]: дистанц. курс. – Режим доступу: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=5915>.

14. Рекомендована література

Базова

1. Лазебник, Л. Л. Економіка підприємства : підруч. / Л. Л. Лазебник, В. В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – 426 с.

2. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л. Л. та проф. Кривов'язюка І. В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. – 620 с.

3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.

4. Гетьман, О. О. Економіка підприємства : підруч. / Гетьман О.О., Шаповал В.М. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 488 с.

5. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.

6. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с.

7. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с

8. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В. Миколаїв: Швець В.М. 2018. 348с.

9. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с.

10. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.

11. Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О., Лисак О.І. ПРАКТИКУМ З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА: практикум / ТДАТУ, 2018. – 247 с.

Допоміжна

12. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / О. С. Попов, Е45 В. В. Лебедченко, З. В. Каменева, С. В. Косенко. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2013. – 176 с.

13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436- IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

14. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері/ Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja](https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja)

15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

15. Інформаційні ресурси

1. <https://library.khai.edu/>